

קומו ונעלה ציון

עלייה להר הבית - בעיות הלכתיות ופתרון

מבוא

העולים והמתנגדים

בשנים האחרונות, עדים אנו לגל הולך וגואה של אנשים יראי ה' ואוהביו, הפוקדים את הר הבית ה', ועולים אליו בקדושה ובטהרה, למקומות המותרים, לראות ולראות לפני ה', ולקיים את הציווי האלקי: "לְשַׁכְּנוּ תְּדַרְּשׁוּ וּבֵאתָ שָׁמָּה" (דברים יב, ה). מנגד, יוצאים כמה וכמה מגדולי ישראל וחכמיו לאסור מנהג זה, משיקולים הלכתיים שונים, ואף טוענים שיש בכך ספק איסור כרת.

חשיבות הבירור ההלכתי

מאחר והר הבית הוא לב-לבו של העם היהודי, וההימנעות מעליית יהודים להר מביאה בהכרח להפקרתו בידי אויבי ישראל, העושים במקום המקודש ככל העולה על רוחם, עובדים שם את עבודת תיפלותם, משחקים עליו במשחקי כדור, ומנתצים ושוברים ומעלימים את כל שרידי העתיקות המעידיים על הקשר ההסטורי-הנצחי של עם ישראל להר הבית - חובה עלינו לברר היטב, האם באמת יש איסור בדבר, ואכן עלינו להמנע על-כרחינו מהעלייה להר, או שמא אין איסור בכך, וממילא חוזרת אלינו החובה לדרוש את ה', לעלות וליראות ולהשתחוות לפניו, ולבטא קבל עם ועולם את שאיפתנו לשוב ולהקים עליו את בית קדשנו ותפארתנו.

מטרת המאמר - ליקוט דברי האוסרים, ודחייתן

לשם כך, ליקטנו מדברי פוסקי דורינו והדורות הקודמים, את כל הסברות ההלכתיות האוסרות לעלות להר, וביקשנו לבררם אחת לאחת, לעומקן ולרוחבן, ולבוחנן היטב. והנה, אחר ביאור ארוך ומעמיק, ככל אשר תשיג ידינו, בעזרת

ה' יתברך, מצאנו שאין בסברות אלו כדי לאסור את העלייה, ולכולן פירכא אית להו, כאשר עיני הקורא והלומד תחזינה מישרים.

חשש לטומאת זיבה

בספר מעשי למלך, לר' ישעיה זילברשטיין (אב"ד וויצען, הל' בית הבחירה פ"ז הט"ו) הביא דברי מהר"ח אלפאנדרי בספר דרך הקדש שהעיד שחרדים ואנשי מעשה נמנעים מליכנס להר הבית, והעיר שאם טעמם היה מחשש טומאת קרי או זיבה, הרי שהיו יכולים ליטהר ממנה. וכך כתב:

וכתב בספר דרך הקודש... יש שם (בהר הבית) דרך מסילה... מקום מסילה הזאת לפני הבהר הבית. וכאשר זכני ד' לעלות ולראות את המקום¹¹⁸, שמעתי מחרידים ואנשי מעשה שהיו נמנעין ללכת במסילה זאת, ושאלתי אותם ואמרו שכך הייתה קבלה בידם...

וכתב עוד ב'דרך הקודש', ונראה דאי משום הר הבית נהגו בה איסור - יש תקנה בדבר, דאי משום בעל קרי - יטבול לקריו וטהר, אי משום זב - יטבול במים חיים. והוסיף להביא מדברי ה'חזון נחום' שאולי טעם האוסרים הוא משום שיש לנו להחזיק עצמינו כזבין ולהצריך ספירת שבעה נקיים וטבילה והערב שמש, ומאחר ואין הכל בקיאיין בכך, לכן יש להחמיר על כולם ולאסור את הכניסה להר הבית. וזו לשונו:

והנה בספר חזון נחום כתב לתרץ זה, וזו לשונו:

נראה שזה היה טעם אותם חסידים ואנשי מעשה שהיו נמנעים ללכת בזאת המסילה, כי אנו מחזיקים עצמינו כזבין וצריכין לספור ז' נקיים ולטבול ולהערב שמש ואין הכל בקיאיין בכך.

והוסיף לחזק חשש זה:

ואין לתמוה ע"ז שהרי כתבו תוס' (פ"ק דשבת) גבי ששה ספיקות הן דגזרו על עמי הארץ שיהיו כזבין לכל דבריהם, וכיון שאנו בזה"ז אין נזהרין בטומאה וטהרה ואין אנו בקיאיין בה הרי אנו כעמי הארץ שלהם ויש לנו דין זבים.

118. ומשמע שמהר"ח נכנס לתוך תחום הר הבית, אך יתכן גם שהסתכל על המסילה מבחוץ.

מנחת יצחק, צי"א - אנו מחזיקים עצמינו כזבים

ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ה ס"א, אות ו') ובשו"ת ציץ אליעזר (ח"י, ס"א, אות ב"ז) העתיקו דברי ה'חזון נחום', והסכימו עמהם, דמטעם זה יש לאסור את העלייה להר הבית בזמן הזה. וכך כתב הצי"א:

עוד זאת כותב בספר חזון נחום שם, דבכלל אנו מחזיקים עצמנו כזבין וצריכים לספור ז' נקיים ולטבול ולהעריב, ואין הכל בקיאים בכך, ולכך אמרו הקדמונים ז"ל ל' הבה נתחכמה למנוע לכת במסילה הזאת...

ויוצא לנו איפוא, דלפי"ז אין בזמננו אליבא דכו"ע דרך של טהרה שיוכלו ליכנס לטטח הר הבית, וגם אם יטבלו במים חיים הרי צריכים לזה גם ספירת ז' נקיים, ומכיון שאין הכל בקיאים בכך אין בכלל להתיר.

נמצא אם כן, שלדעתם אנו מחזיקים עצמינו כזבים, משום שחכמים גזרו על עמי הארץ להיות כזבים לכל דבריהם, ובזה"ז שאין אנו נזהרים בטומאה וטהרה, הרי אנו כעמי הארץ שלהם. ולכן לפני העלייה להר, אנו צריכים לספור ז' נקיים, לטבול במים חיים, ולהמתין להערב שמש. ומאחר ואין הכל בקיאים בכך, יש לאסור את העלייה מכל וכל.

הגרי"מ טוקצינסקי - אין לחוש לטומאת זיבה

וראשית יש להעיר, שלא מצאנו חומרא זו - לחשוש לטומאת זיבה - בדברי הפוסקים הקדומים, ואין לנו לחדש חומרות וגזירות מדעתנו. וכבר כתב הגרי"מ טוקצינסקי (עיר הקדש והמקדש, ח"ה, עמ' כ"א):

האם צריכים אנו לחוש לטומאת זבות? - הא כל אדם משנולד יש לו חזקת 'לא זב', וכל בסתם אין לנו להוציאו מחזקה זו¹¹⁹.

וכן כתב הגרצ"פ פראנק (מקדש מלך, עמ' קי"ט):

לדידי נראה פשוט דרוב כהנים לאו זבים נינהו.

רש"י חולק על התוס'

שנית, דברי האחרונים הנ"ל מבוססים על הבנת התוס' (שבת טו: ד"ה ועל בגדי) בביאור גזירת חז"ל: 'בגדי עם הארץ מדרס לפרושים', שהתוס' כתבו שהטעם הוא

119. ועיין עוד שם, ח"ד, עמ' נ-נא.

משום "דגזרו עליהם" (פי', על עמי הארץ) שיהיו כזבין לכל דבריהם". אולם ראוי לציין שרש"י (שם, ובחגיגה יח: ד"ה לאוכלי) פירש גזירה זו באופן אחר, והוא הבין שזהו משום שחוששים שמא אשתו נדה ישבה על בגדיו. ולדבריו לא גזרו על עמי הארץ להיות כזבים, ורק בבגדיהם (וברוקם) החמירו.

גם לדעת התוס' אין חוששים לזיבה

שלישית, ועיקר, גם בדעת התוס', ברור שאין הכוונה שחכמים אמרו שעמי הארץ הם זבים ממש, או שאנו חוששים שיש להם זיבה ולא אדעתייהו, וכיוצ"ב. אלא שחכמים גזרו להתרחק מעמי הארץ כאילו היו זבים, משום שלא היו שומרים על דיני טהרה והיו עלולים לטמא את הטהורים.

כן פשוט מלשון התוס' דגזרו עליהם להיות "כזבין", ולא אמרו שהם זבים ממש, או ספק זבים. וכן מפורש ממה שכתבו התוס' בהמשך: "שעשאוהו כזב, לבד מהיסט ומדרס שלא גזרו עליו", ומבואר שלא גזרו עליהם להיות כזבים ממש, וגם לא חששו שהם ספק זבים, דא"כ היו צריכים לטמא גם היסט ומדרס.

ומצאתי שכן העיר הגר"ש גורן בספרו (הר הבית, פרק כ"א, עמ' 257):

לא מציינו כלל בתלמוד הבבלי שגזרו על עמי הארץ להיות כזבין לכל דבר... גם לדברי ר"ת אין על עמי הארץ דין זב ממש, שהרי אינם מטמאין משכב ומושב והיסט.

כן מבואר ברמב"ם

וגם מדברי הרמב"ם מבואר שאין כאן חשש זיבה, אלא החמירו בעם הארץ משום שאינו זהיר בדקדוקי טהרות וטומאות, ויש חשש שיגע בטומאה. וזו לשונו (הל' מטמאין משכב ומושב פ"ה ה"א):

עם הארץ, אע"פ שהוא ישראל וישנו בתורה ובמצות, הרי הוא בחזקת טמא ובגדי מדרס לטהרות, ואם נגעו בגדיו באוכלין ומשקין הרי הן טמאין... ואינן נאמנן על הטהרות, לפי שאינן בקיאים בדקדוקי טהרות וטומאות.

עם הארץ שנעשה חבר אינו חייב טבילה

והדברים פשוטים, שהרי עם הארץ הרוצה לקבל עליו להיות חבר, אינו חייב טבילה לזיבתו, אלא צריך לקבל על עצמו ליהרר מכאן ואילך בדיני טומאה וטהרה, וכלשון הרמב"ם בהמשך ההלכה הנ"ל:

ולעולם הוא בחזקה זו ואינו נאמן על הטהרות, עד שיקבל עליו דברי חבירות, ומה
הן דברי חבירות שיקבל עליו? - שיהא נזהר בטומאות שלא יטמא בהן, ובטהרות
שלא יטמא אותם, ויזהר בנטילת ידים ובטהרתן, שלא יקח מע"ה דבר לח, ולא
ינארח אצלו, ולא יארחו אצלו בכסותו.

וגדולה מזו, נראה לכאורה שבזה"ז שכולנו טמאים, גם לא שייך לגזור על עמי
הארץ להיות כזבים, שהרי אינם טמאים יותר מאיתנו. ועכ"פ פשוט שאין ללמוד
מכאן שכל עמי הארץ היו זבים ממש, ושמתעם זה גם לנו יש לחשוש שמא אנו
זבים, וצריכים מים חיים וז' נקיים והערב שמש.

גם ה'חזון נחום' מודה לכל הנ"ל

ואחר כותבי כל זאת מצאתי שכן הוכיח בספר מקדש מלך (פרק י"א, הר"י בשד"ה, הערה
1). וכל כך היה הדבר פשוט בעיניו, עד שהגדיל לחדש שאפילו ה'חזון נחום' לא
העלה בדעתו שאנו חוששים לזיבה ממש, ושמשום כך יש איסור להכנס להכנס
להר הבית, אלא שכוונתו להסביר רק מדוע חסידים ואנשי מעשה היו נמנעים
לעלות, והיינו משום שעשו עצמם כעמי הארץ שגזרו עליהם להיות כזבים,
ולכן החמירו על עצמם שלא לעלות להר הבית ללא צורך. וזו תמצית דבריו:

וחכם אחד העיר על דברי מרן (הגרצפ"פ, שקבע שאין לחוש לזיבה) מספר חזון נחום, שמדברין
משמע שבסתם בני"א יש לחשוש משום זב... ולענ"ד אין מזה שום סתירה לדברי
מרן, ואדרבה גם החזון נחום לא אמר שמדינא יש לחוש לסתם בני אדם שמא
זבים הם, אלא שחסידים ואנשי מעשה היו נמנעים וכו' ואנו עושים את עצמנו
כעמי הארץ שלהם שגזרו עליו שיהיה כזב...

הרואה ראיית זוב, אינו טמא עד שיבדוק בשבעה דברים

וגדולה מזו מצאנו, שאפילו מי שראה ראייה של זוב, אינו נעשה זב עד שיבדוק
עצמו בשבעה דברים שניתן לתלות בהם את הזיבה, וכלשון הרמב"ם (הל' מחוסרי
כפרה פ"ב ה"ב):

הרואה ראיות הזוב הגורמות לו להיות זב, מחמת חולי או אונס וכיוצא בהן - אינו
זב, שנאמר "זב מבשרו", מחמת בשרו הוא שיהיה טמא, לא מחמת דבר אחר.

מכאן אמרו בשבעה דרכים בודקין את הזב: במאכל, ובמשתה, במשא, ובקפיצה,
בחולי, ובמראה, ובהרהור... אם קדם אחד מכל אלו וראה ראייה של זוב - תולין
בו, ואינו מטמא.

חזו"א - מי שאינו נבדק, טמא רק מחמת ספק

וכעין זה כתב החזו"א (זבים, ס"ב, ס"ק ט') לענין מה שאמרו במשנה (זבים פ"ב מ"א) שחרש ושוטה המטמאים בזיבה:

יש לעיין, חרש ושוטה למה מטמאין בזיבה, הא אי אפשר לבדוק בהרהור, וליחוש להרהור, דהא אמרו בב"ב (קס"ה.) שאין אדם ניצול מהן בכל יום. ואפשר דטומאתן מספק.

הרי שהניח, שאפילו אם ודאי ראה זיבה, אלא שלא נבדק בשבעת הדרכים, אי אפשר לטמאו טומאת ודאי, ולכל היותר טומאתו טומאת ספק. וכ"ש הוא כשלא ידוע בודאי שראה זיבה.

הרואה ראייה אחת של זוב, או שתי ראיות בהפרש של יום - אינו אלא כבעל קרי

ויותר מזה, אפילו ראה ראייה ודאית של זוב, אינה נעשה זב עד שיראה שתי ראיות ומעלה. וכשראה ראייה אחת בלבד, אינו אלא כבעל קרי, ואינו טעון ביאת מים חיים. וכדברי הרמב"ם (שם, ה"ו):

הרואה ראייה אחת של זוב - הרי הוא כבעל קרי. ראה שתיים - הרי זה זוב, וצריך ספירת שבעה וביאת מים חיים ואינו חייב בקרבן... ודברים אלו, כולן דברי קבלה מפני משה רבינו מסיני.

וגם אם ראה שתי ראיות, אין הן מצטרפות אלא אם ראה אותן באותו יום, אך אם שהה יום שלם בין ראייה לראייה, אינו נעשה זב. וכפי שפסק הרמב"ם (שם, ה"ח):

ואם הפסיק הזב בין ראייה לראייה יום גמור - אינן מצטרפות. כיצד? - ראה ראייה בשבת, וראייה שנייה בשני בשבת - אינן מצטרפות, ואינו זב.

אין סברא להחזיק עצמינו כזבים

וא"כ, מהיכא תיתי להחזיק עצמינו כזבין, אפילו כשאיננו יודעים שראינו ראייה של זוב, והלא לצורך כך יש להניח שכל אחד מאיתנו ראה שתי ראיות של זוב, שאין ביניהן הפרש של יום אחד, ושאינן לתלותן בכל אחד משבעה דברים המנויים ברמב"ם. וזה דבר שהמציאות אינה מחייבת כלל.

אנציקלופדיה רפואית - בימינו כמעט אין מצויים זבים

וב'אנציקלופדיה רפואית' (ערך זב, אות ג) הביא שמאז המצאת האנטיביוטיקה חלה ירידה תלולה במספר חולי הזיבה, וכיום ממוצע חולי הזיבה בישראל הוא 0.04 לכל אלף איש. ועוד כתב שם שמחלת הזיבה שכיחה בעיקר בקרב אוכלוסייה שפרוצה בענייני זנות ומשכב-זכור. וממילא נראה שאדם ירא שמים, השומר על דיני צניעות וטהרה, אינו צריך לחשוש כלל שמא הוא זב.

ואע"פ שהביא שם (הערה 25) הסתייגות קטנה, שכל האמור הוא בהנחה שמחלת הזיבה הידועה היום, היא גם הזיבה האמורה בתורה, מ"מ נראה שאין לחוש לזיבה אחרת שאינה ידועה אצל הרופאים, ובפרט ע"פ האמור לעיל, שאינה מטמאה כל זמן שניתן לתלותה בדברים אחרים.

גם אם דעת הרופאים אינה מדוייקת, עדיין אין בזה לבטל חזקת טהרה

ובספר דברי יעקב (עמ' ע"ט) כתב שאין להוכיח כלל מדברי הרופאים, משום שהם אינם מכירים אלא את מי שבא אליהם לטיפול, ואינם לוקחים בחשבון את כל מי שהייתה לו מחלה זו, אפילו באופן מועט, ולא הלך עבורה לרופאים. ובלשונו:

יתכן שאין להביא ראיה ממה שהרופאים אומרים שרוב הגמור של האנשים בארץ ישראל לא היה להם זה, להתיר בענייננו. ומשום שהרי כל ידיעת הרופאים לספור האנשים שחולים בזה, הוא מאלו שמגיעים לטיפול אצלם בכדורים בזה. והרי יתכן שיש הרבה שהיה להם זה, והמתינו עד שעבר בלא טיפול, ואין הרופאים כלל יודעים מזה.

אולם גם אם נחוש לדבריו, עדיין ברור הדבר שאחוזי המחלה ממשיכים להיות מזעריים בקרב האוכלוסייה, ובפרט בקרב שומרי התורה והמצוות, באופן שאינו מערער את חזקת הטהרה שלהם.

אין להקשות על ה'חזון נחום' מהיתר כניסת הגויים להר הבית

ובסוף דברי ה'מעשי למלך' שם היקשה עוד על ה'חזון נחום', דאפילו אם נאמר שאנו מחזיקים עצמנו כזבין, הלא גם על גויים ישנה גזירת חכמים להחזיקם כזבין לכל דבריהם, ובכל זאת מותר להם להכנס להר הבית, לפנים מן החיל. ומוכח מזה, שגם כשגוזרים להחזיק כזבין, הכוונה רק לדיני טומאת משא, ולא לענין שילוח מן המחנה. ובלשונו:

אולם קשה הרי נכרים דקימ"ל דעשאו כזבים לכל דבריהם, כדאיתא בשבת פרק ר"ע, ואפ"ה תנן במתניתין דהחיל מקודש ממנו שאין גוים נכנסין לשם, משמע אבל להר הבית נכנסין. וע"כ דרק לענין שיטמאו במשא, אבל לשלחם מן המחנה לא החמירו. וא"כ לכאורה כש"כ ישראל, דאף דנחשוב עצמינו כעמי הארץ שעשאו כזבים, לא נחמיר לשלחם מן המחנה.

ושם כתב לתרץ קושייתו, ע"ש, אך נראה שאין זה קשה על ה'חזון נחום', משום שאצל נכרים לא שייכת זיבה כלל, כדברי הגמרא (שבת פג.):

תניא: דבר אל בני ישראל וגו'¹²⁰ - בני ישראל מטמאין בזיבה, ואין נכרים מטמאין בזיבה, אבל גזרו עליהן שיהו כזבין לכל דבריהן.

ומה שבכל זאת גזרו עליהם להיות כזבין, אינו מחשש שמא נטמאו, אלא כדי להרחיקם מישראל. וממילא מובן מדוע גזרו עליהם רק לענין טומאת משא ולא לענין שילוח מן המחנה. אולם ה'חזון נחום' ביקש לומר שאנו חוששים שמא אנו עצמנו זבין, וממילא יש לנו לחוש לכל צדדי הטומאה, ולהחמיר גם בכניסה להר. ומ"מ הוכחנו, שאין לקבל את דברי ה'חזון נחום' להלכה, ואין מקום להחמיר ולחשוש לזיבה, וממילא אין לאסור את הכניסה להר הבית אחר טבילה לקריו.

מחוסר כפורים דזב כזב

מנח"י, צי"א - ספק דאורייתא שמא מחוסר כפורים דזב כזב

ועוד כתב המעשי למלך' בשם ה'חזון נחום', והובאו דבריו ב'מנחת יצחק' וב'ציץ אליעזר', בטעם האוסרים לעלות ולהכנס להר הבית:

ועוד חששו למ"ד דמחוסר כפורים דזב כזב, וא"כ יש ספק דאורייתא, אף אם יטבול ויעריב שמשו.

כלומר, ישנו ספק דאורייתא שמא מחוסר כפורים דזב כזב, דהיינו זב שלא הביא את קרבן טהרתו עדיין נחשב כזב, אפילו אם טבל, ולזה אין תקנה בימינו. וכלשון הצי"א:

120. ולשון הפסוק (ויקרא טו, ב): "דָּבְרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתֶּם אֵלֶיךָ אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשׂוֹרוֹ זָבוֹ טָמֵא הוּא".

ונספך לזה יש ספק איסור דאורייתא גם מצד זה די ש"מ"ד דמחוסר כפורים דזב
כזב דמי, ולזה הרי אין תקנה בזמנינו.

מחלוקת האמוראים בדין מחוסר כפורים דזב

והנה, במסכת כלים (פ"א מ"ח) שנו, שמחוסר כפורים מותר בכל הר הבית, ואסור
רק בכניסה לעזרה:

עזרת ישראל מקודשת ממנה (=מעורת נשים), שאין מחוסר כפורים נכנס לשם.

ונחלקו האמוראים בענין מחוסר כפורים דזב, דבמסכת זבחים (ז'): אמרו דרבה
סבירא ליה מחוסר כפורים דזב כזב, ובמסכת כריתות (י'): הביאו שלדעת רב
חסדא מחוסר כפורים דזב אינו כזב, ולדעת רבא הוא כזב. וכתב הר"ש (כלים פ"א
מ"ח) שדברי המשנה לעיל, המתירים למחוסר כפורים להכנס להר הבית, הם רק
כמאן דאמר שמחוסר כפורים דזב אינו כזב.

מחלוקת הראשונים בדעת אביי

ובמסכת נזיר (מד:-מה). אמר אביי שמחוסר כפורים דזב אינו נכנס למחנה לוייה,
ולמד זאת מן המקרא:

אמר אביי... גבי נזיר טמא נמי דכתיב: יביא שתי תורים אל הכהן אל פתח אהל
מועד, אימתי הוא בא, בזמן שטבל ועשה הערב שמש, מכדי שערי ניקנור היכא
קיימין - בשערי לוייה, והתניא: טמא מת מותר ליכנס במחנה לוייה... אלא טבול
יום של זב כזב דמי, ואפ"ה כיון דמחוסר כפרה לא עייל.

ואי במחנה לוייה קאי, אמאי קא קרי ליה אהל מועד (רש"י: והלא אהל מועד הוא ההיכל)?
- למימרא, מה התם מחוסר כפרה לא עייל, אף למחנה לוייה נמי מחוסר כפרה
לא עייל. והתם מנלן? דתניא: טמא יהיה - לרבות טבול יום, עוד טומאתו בו -
לרבות מחוסר כפרה.

ומכאן מבואר להדיא, שמחוסר כפורים דזב אסור להיכנס למחנה לוייה.

אולם כל זה הוא ע"פ הגירסא שלפנינו, וע"פ פירוש ה'מפרש' על הגליון. וכן
יוצא מדברי התוס' רי"ד בסוגיה. אך התוס' והרא"ש (על הגליון) כתבו שם בפירוש
שמחוסר כפורים מותר להכנס למחנה לוייה, ולא נאסר אלא במחנה שכינה,
וגרסו גירסה אחרת בגמרא ובפירוש כל מהלך הסוגיה שם, ומדבריהם יוצא
שאביי סובר שטבול יום דזב אינו כזב.

תוס' ורא"ש - מחוסר כפורים דזב מותר במחנה לוייה

ובתוס' ביבמות (ז: ד"ה רבי יוחנן) כתבו שגם למ"ד מחוסר כפורים דזב כזב, לא מיירי אלא לענין הקרבת קרבן פסח הבא בטומאה, אך לענין ביאת מקדש גם הוא מודה שהוא מותר להכנס למחנה לוייה. ובארו שהסוגיה בנזיר האומרת שמחוסר כפורים אינו נכנס במחנה לוייה, עוסקת דוקא במחוסר כפורים שהוא גם זב, שיש בו תרתי לריעותא. וכך כתבו:

בריש פ"ב דזבחים (דף יז:) מסיק לכ"ע דמחוסר כפורים דזב כזב דמי, ובפרק ג' מינים (נזיר דף מה.) מסיק דאפילו טבול יום דזב לאו כזב דמי. אלא היא דזבחים לענין פסח הבא בטומאה, והיא דנזיר לענין ביאת מקדש.

והא דמשמע בהיה סוגיא דג' מינים, דאפילו נאמר טבול יום דזב לאו כזב דמי, אסור ליכנס למחנה לוייה, ומקרא דריש התם, אר"י דהתם בזב בעל ג' ראיות, דאיכא תרתי שהוא טבול יום ומחוסר כפורים.

והוסיפו לבאר שאין מחמירים בטבול יום שהוא גם מחוסר כפורים, אלא כששניהם שייכים לטומאה אחת, אבל אם הוא טבול יום דבעל קרי ומחוסר כפורים דמצורע, אין מחמירים, והוא רשאי ליכנס למחנה לוייה:

ואף על גב דבשמעתין נמי בראה קרי בו ביום, דהוי טבול יום ומחוסר כפורים, שרי מדאורייתא, היינו משום דאינו על טומאה אחת, אלא על טבול יום משום קרי ומחוסר כפורים משום צרעתו.

וכן מתבאר בדברי הרא"ש (תורא"ש נזיר מה.), אלא שדבריו קצת מבולבלים, דמתחילת דבריו נראה שטבול יום דזב שהוא גם מחוסר כפורים (היינו זב בעל ג' ראיות) אינו נכנס במחנה לוייה, אך מסוף דבריו משמע שהוא נכנס למחנה לוייה, ואינו אסור אלא במחנה שכינה. וצ"ע¹²¹.

מחלוקת הרמב"ם והראב"ד

והראב"ד (הל' ביאת מקדש פ"ד מה.) הכריע כמ"ד מחוסר כפורים דזב כזב. אך מהרמב"ם נראה שסבר כמ"ד דאינו כזב, שכן כתב (הל' ביאת המקדש פ"ג ה"ו וה"ז):

[1] עזרת הנשים - משלחין ממנו טבול יום אבל לא מחוסר כפורים, שמחוסר כפורים העריב משו. ואסור טבול יום במחנה לוייה מדברי סופרים.

121. ומדברי התוס' רא"ש ביבמות (ז:) משמע קצת דס"ל שאע"ג דאיכא תרתי הוא מותר במחנה לוייה. אבל עדיין אין הדברים מוכרחים. ע"ש.

[ז] מעזרת ישראל ולפנים - אפילו מחוסר כפורים לא יכנס לשם, שעדיין לא טהר טהרה גמורה.

ומבואר שמחוסר כפורים משתלח רק מהעזרה, שהיא מחנה שכינה, אך מותר במחנה לוייה. ורק טבול יום אסור (מדרבנן) גם במחנה לוייה. וכן באר הכס"מ (הל' ביאת מקדש פ"ג ה"ט, פ"ד ה"ד) בדעת הרמב"ם, והאריך לבאר שכן הייתה גירסתו בסוגיה בנזיר, ומביא שכן מבואר מהמשנה בכלים, ומהגמרא במעילה ובסוטה. ע"ש.

והחזו"א (קדשים, ליקוטים, סי' א', ס"ק ט') כתב בדעת הרמב"ם דס"ל שיש בזה מחלוקת סוגיות, דהסוגיא בנזיר סוברת אמנם שטבול יום שהוא גם מחוסר כפורים אסור במחנה לוייה, אך הרמב"ם פסק כדברי הסוגיות ביבמות ובזבחים, החולקות ומתירות לו להכנס במחנה לוייה. וזו לשונו:

להמבואר בסוגיא דנזיר טבול יום דמחוסר כפורים במחנה לוייה דאורייתא ואסור בהר הבית. אבל הר"מ שסתם (= שמחוסר כפורים אסור רק במחנה שכינה), משמע דס"ל שהא דאמרו ביבמות ובזבחים בבל קרי דטבול יום דידיה מותר במחנה לוייה, פליגא על ברייתא דנזיר, ולענין מחנה לוייה טבול יום דזב לאו דמי אף בזב בעל ג' ראיות.

ספק ספיקא לקולא, וכ"ש לפי האמור שאין לחשוש לזיבה

וכבר כתב בספר דברי יעקב (עמ' פ"ג):

אמנם כמדומה דכל שיטה זו, לאסור למחוסר כפורים כניסה למחנה לוייה, הוא שיטה יחידאה, ודעת רוב הראשונים כפשטא דמתניתין דכלים פרק א' הנ"ל, דמחוסר כפורים מותר במחנה לוייה.

ומאחר ואין אנו יודעים בודאות שאנו זבים, וגם לשיטת המנח"י והצי"א לכל היותר אנו חוששים לזיבה - א"כ יש כאן ספק ספיקא לקולא, שמא איננו זבים, ואת"ל שאנו זבים, שמא הלכה כהרמב"ם וסיעתו שמחוסר כפורים דזב אינו כזב. ולפי המבואר לעיל, שאין לנו לחשוש כלל לזיבה, כ"ש הוא שאין לנו לחשוש לספק זה כלל, ובפרט שבשביל להיות חייב בקרבן ולהיות 'מחוסר כפרה' עליו לראות שלוש ראיות, שלזה ודאי אין לחוש.

כניסת טבול יום להר הבית

צי"א - לשיטת רש"י טבול יום אסור להכנס לכל הר הבית

בדה"ב (כ,ה) נאמר:

וַיַּעֲמֹד הַהוֹשֵׁפֵט בְּקֶהֱל יְהוּדָה וַיְרוּשָׁלַם בְּבֵית ה' לִפְנֵי הַחֹצֵר הַחֲדָשָׁה.

ובגמרא (פסחים צב.; יבמות ז.; ועוד) אמרו:

מאי חצר החדשה? - שחדשו בו דבר, ואמרו: טבול יום לא יכנס במחנה לוייה.

ופירש רש"י (פסחים צב.):

חצר החדשה - הר הבית, וקרי לה חדשה מפני חידוש שחידשו והוסיפו על קדושתו בו ביום, ואמרו טבול יום לא יכנס לה¹²².

ומכאן יוצא לכאורה, שמדברי קבלה אסור לטבול יום להכנס לכל שטח הר הבית. וע"פ זה כתב הצי"א (ח"י, סי' א', אות נ"ז) שכיון שיש חשש שלא כל הטובלים יקפידו להמתין להערב שמש, לכן יש לאסור את העלייה להר הבית מכל וכל.

כל הראשונים חלקו על רש"י, והוכיחו ממשנה במסכת כלים

ואולם כל הראשונים חלקו על רש"י, וכתבו שדבריו נסתרים ממשנה מפורשת במסכת כלים (פ"א מ"ח), ששם מבואר שטבול יום אסור להכנס רק לעזרת נשים, אך מותר בשאר חלקי הר הבית. וזה לשון המשנה:

הר הבית מקודש ממנו - שאין זבים וזבות נדות וילדות נכנסים לשם. החיל מקודש ממנו - שאין עובדי כוכבים וטמא מת נכנסים לשם. עזרת נשים מקודשת ממנו - שאין טבול יום נכנס לשם, ואין חייבין עליה חטאת...

וכן כתבו התוס' (יבמות ז: ד"ה שחדשו):

...שלא חדשו אלא על החצר, וחצר היינו עזרת נשים כדמוכח ביחזקאל (מד)¹²³.

122. וכיוצ"ב פירש רש"י במסכת יבמות (ז: ד"ה למחנה לוייה), ובמסכת זבחים (לב: ד"ה נכח החצר).

123. וכן כתבו ביבמות לב: ד"ה שחידשו.

וכבר הבאנו לעיל, שהתוס' הנ"ל בארו שלא נאסרה כניסה למחנה לוייה אלא במי שיש בו תרתי, והוא גם טבול יום וגם מחוסר כפורים.

וכן הוא בתוס' בפסחים (צב. ד"ה טבול):

טבול יום לא יכנס במחנה לוייה - לא בכל המחנה אלא מעזרת נשים ולפנים, כדתנן במסכת כלים (פ"א מ"ח) עזרת נשים מקודש הימנו שאין טבול יום נכנס לשם, אבל בהר הבית היה נכנס. וקרי חצר לעזרת נשים כדתנן פ"ב דמדות...

וכן מובא בשם ר"י (פסחים פב. תוד"ה היה):

ונראה לר"י דהאי שער המזרח היינו שער עזרת נשים. ואע"ג דאמר בפ"ק דיבמות (ז:) ובכמה דוכתי דטבול יום אינו נכנס במחנה לוייה, לא בכל מחנה לוייה קאמר אלא מעזרת נשים ולפנים, דהכי מוכח במסכת כלים (פ"א מ"ח) דקתני התם עזרת נשים מקודשת ממנה שאין טבולי יום נכנסין לשם.

וכן כתב הרמב"ן (יבמות ז:) בשם ר"ת:

ואי טבול יום אסור מן התורה במחנה לוייה, בכל הר הבית יהא אסור, ואנן תנן במסכת כלים (פ"א מ"ח) הר הבית מקודש הימנו שאין זבין וזבות נכנסין לשם, עזרת נשים מקודשת ממנו שאין טבול יום נכנס לשם, אלא מדרבנן הוא, והם לא גזרו אלא על מקצת מחנה לוייה, דהיינו החצר החדשה, דהיינו עזרת נשים, כך פי' ר"ת.

וכן כתב הרשב"א בשמו (יבמות ז):

נראה כמו שפי' ר"ת ז"ל דטבול יום דקרי לאו כבעל קרי, ומדאורייתא בכל מחנה לוייה משרא שרי, אלא שחדשו בה יהושפט וסיעתו, ולא גזרו בכל מחנה לוייה, אלא יש מקומות שגזרו עליהם, כגון עזרת נשים, ומקומות שלא גזרו, כגון החיל ושאר כל ההר, חוץ מעזרת נשים דהיינו החצר החדשה.

וכן כתב הריטב"א (יבמות ז):

החצר. פי' עזרת נשים, שחדשו בה דברים ואמרו טבול יום אל יכנס למחנה, כלומר למקום זה בלבד.

וכן פסק הרמב"ם (הל' בית הבחירה פ"ז הי"ז):

עזרת הנשים מקודשת מן החיל, שאין טבול יום נכנס לשם. ואיסור זה מדבריהם, אבל מן התורה מותר לטבול יום להכנס למחנה לוייה.

וכן כתב המהרש"א (חידושי הלכות, פסחים צב.):

וחצר החדשה לא משמע חיל אלא עזרת נשים, דקרי לה חצר בקרא, וביאני אל החצר החיצונה, וק"ל.

גם רע"ב מסכים לדעת הראשונים

ובספר פאת השלחן (הל' א"י, פרק ג', בית ישראל ס"ק כ"ו) כתב שמפירוש ר"ע מברטנורא למסכת תמיד משמע שסבר כדעת רש"י. ברם, צ"ע מהיכן למד כן, שהרי רע"ב כתב שם (פ"א מ"א): "שטבול יום משתלח חוץ לעזרה", ומבואר שדוקא מן העזרה הוא משתלח, ולא מכל הר הבית. וגם מה שכתב שם, שכהן בעל קרי היה צריך להלך דרך המחילות, אין זה אלא משום שאין לו להלך במקדש, דהיינו בעזרת הנשים, אך מחוץ למקדש אין לו בעיה להלך. ע"ש.

ובפירושו למסכת כלים (פ"א מ"ח), כתב רע"ב להדיא כדברי ר"ת ושאר כל הראשונים, וזו לשונו:

שאינן טבול יום נכנס לשם - יהושפט ובית דינו גזרו על טבול יום **שלא יכנס לעזרת נשים**, דכתיב ויעמוד יהושפט בקהל יהודה וגו' לפני החצר החדשה, ואמרו בגמרא מאי החצר החדשה, שחידשו בה דברים ואמרו טבול יום אל יכנס במחנה לוייה. **ולא בכל מחנה לוייה גזרו אלא בעזרת נשים בלבד.**

ודברי בעל פאת השלחן צריכים עיון.

יתכן שרש"י מודה לשאר הראשונים

ובספר זרע יצחק (יבמות ז): היקשה גם הוא על דברי רש"י:

בד"ה למחנה לוייה להר הבית עכ"ל. צ"ע לפי רש"י, דהא תנן בהדיא בכלים דדוקא בעזרת נשים הוא דלא יכנס טבול יום, אבל בהר הבית ובחיל יכנס. ודוק.

וכדי ליישב דעת רש"י, אפשר לומר בדוחק שהוא לא בא לחלוק על משנה מפורשת במסכת כלים, ובאמת גם הוא סובר שטבול יום אינו אסור בכל הר הבית. וכל כוונתו בפירושו הוא לבאר מהו מחנה לוייה ומהי החצר החדשה, ועל זה אמר שהיינו הר הבית, אך גם הוא מודה שלא כל מחנה לוייה נאסר, אלא רק חלק ממנו, מעזרת נשים והלאה. ועדיין הדברים צריכים עיון.

הלכה כדעת רוב ככל הראשונים שטבול יום אסור רק מעזרת נשים והלאה
והנה, אף אם הייתה כאן מחלוקת שקולה, מאחר ואין זה דין תורה אלא גזירה דרבנן, היה לנו לומר שיש כאן ספק דרבנן ולקולא. אבל מאחר שראינו שכל הראשונים כולם מסכימים עם דברי המשנה המפורשים, שטבול יום אינו נאסר בכל הר הבית, אלא רק מעזרת נשים ופנימה, ואפשר שאף רש"י מודה לזה, נראה שאין כאן אפילו ספק.

גם לשיטת הצי"א אין לגזור שלא לעלות, דהו"ל גזירה לגזירה

ומה שכתב הצי"א, שכיון שקשה להזהר מהערב שמש יש לגזור שלא להכנס כלל, הוא קשה מאד, שהרי אפילו לשיטתו אין זו אלא גזירה, ולא גוזרים גזירה לגזירה. וכ"ש שגם הוא מודה שאין כאן אלא ספק, ובודאי אין לגזור מכח זה שלא לעלות כלל.

הטלת מי רגליים בין הטבילה לעלייה

ראה מים חלוקים או עכורים - צריך טבילה

במשנה במקוואות (פ"ח מ"ב) שנו:

אלו בעלי קוריין שהם צריכין טבילה: ראה מים חלוקים או עכורים בתחלה - טהור, באמצע ובסוף - טמא, מתחלה ועד סוף - טהור, לבנים ונמשכים - טמא. ר' יוסי אומר: לבנים כעכורים.

פירוש, המטיל מי רגליים, ובתחילת הטלתו ראה שמי רגליו נוטפין טיפין טיפין ("חלוקים"), או שמראהן עכור ("עכורים") - הרי הוא טהור, ואין חוששים שמא מין קרי הוא, אלא תולים שנוצר כן מחמת עצירת השתן. ואם ראה כן באמצע הטלת מי רגליו - הרי הוא טמא, משום שזהו מין קרי, אלא אם כן המשיך המראה מתחילה ועד סוף, שאז הוא טהור, כי תולים את הכל מחמת עצירת השתן. ואם היו מי הרגליים לבנים וסמיכים ("נמשכים") - חכמים מטמאים אפילו אם נראו בתחילה, ור' יוסי מטהר (כשנראו בתחילה), כדין מי רגליים עכורים.

מג"א - אפילו טבל, חושש שמא ראה מים חלוקים או עכורים

וע"פ זה כתב המג"א (או"ח סי' תר"ו סק"ח) שאם טבל לקריו בערב ר"ה, יחזור ויטבול בערב יוהכ"פ, שמא בינתיים ראה מים חלוקים או עכורים, שהם מטמאים כקרי, כמבואר במשנה. וזו לשונו:

נראה לי דאפילו מי שס"ל דטבילה משום קרי (ולא משום תשובה בעלמא), אפ"ה אם טבל בערב ר"ה יחזור ויטבול (בערב יום הכפורים), דשמא ראה מים חלוקי' או עכורים. עיין במשנה פ"ח דמקוואות

ובדומה לזה כתב המג"א (או"ח סי' תנ"ז סק"ח) לגבי חלת חו"ל שאסורה לבעלי קריין, שיש לאוכלה מיד אחר הטבילה, לפני שיטיל מים, כדי שלא יראה מים חלוקים או עכורים ויחזור ויטמא. ובלשונו:

נראה לי דאם ראה אח"כ מים חלוקים או עכורים טמא, כדאיתא פ"י דמקוואות, לכן יאכל תכף אחר הטבילה ולא יטיל מים בנתיים.

מנחת יצחק - אין להטיל מים בין הטבילה לעלייה, ולכן יש לאסור העלייה

ומכאן למד ה'מנחת יצחק' (ח"ה סי' א' אות ג') שאסור להטיל מי רגלים בין הטבילה לעלייה להר, שמא יראה מים חלוקים או עכורים. והוסיף שמשום שא"א להזהר בזה, יש לאסור עליה להר הבית מכל וכל. וזו תמצית לשונו:

ועוד נראה, דאף לשיטת הרמב"ם, אין היתר בזה"ז, לפי מה דאיתא במג"א (סימן תר"ו ס"ק ח'), דאפילו אם טבל בערב ראש השנה יחזור ויטבול, דשמא ראה מים חלוקים או עכורים. עיין משנה (פ"ח דמקוואות) עכ"ל... והיינו, דחיישינן אף לספק שמא ראה.

ולא רק היכא דאיכא איזה ימים בנתיים, אלא אף בהטלת מים פעם אחת אחר הטבילה, חשש לזה מג"א, לענין חלת חו"ל, כמ"ש (בסי' תנ"ז סק"ח), בכהן גדול שטבל לקריו, דיאכל תיכף אחר הטבילה, ולא יטיל מים בנתיים, משום שמא ראה מים עכורים עיין שם...

המשנה אסרה רק כשראה בעיניו, באמצע או בסוף

ואולם יש להעיר, שהמשנה לא אמרה שבכל הטלת מים חוששים למים חלוקים ועכורים המטמאים, והיא דיברה רק על מי שהטיל מי רגליים וראה בעיניו מים חלוקים או עכורים. ולא עוד, אלא שאפילו כשראה בעיניו מים חלוקים או עכורים,

חילקה המשנה בין ראה בתחילה שהוא טהור, ובין ראה באמצע או בסוף שהוא טמא. וה"ה כשראה מתחילה ועד סוף שהוא טהור. ובודאי אין לאסור כשלא ראה כלל.

אין לגזור שמא ראה, דהו"ל גזרה לגזרה

והרמב"ם (הל' שאר אבות הטומאה, פ"ה הט"ו) והר"ש ושאר המפרשים כתבו שגם אם ראה מים חלוקים ועכורים אינו טמא אלא מדרבנן. וא"כ פשוט שאין לגזור שמא ראה, דהו"ל גזירה לגזירה¹²⁴.

גם המג"א מודה שטמא רק אם ראה בעיניו

וכשנעיין שנית בדברי המג"א נראה שגם הוא לא אסר להטיל מים לפני אכילת חלת חו"ל, ולא כתב שצריך טבילה אחר כל הטלת מים, אלא שהשמיענו עצה טובה, שכדאי לאכול מיד אחר הטבילה, שמא יטיל מי רגליים ויראה מים עכורים ויצטרך לטבול בשנית. וכמו שכתב:

דאם **ראה** אח"כ מים חלוקים או עכורים טמא... **לכן** יאכל תיכף אחר הטבילה ולא יטיל מים בינתיים.

וכן הבין ופסק המשנה ברורה (סי' תנ"ז ס"ק כ"א):

וטוב ליהדר שיאכל מיד אחר טבילתו ולא יטיל מים בין טבילה לאכילה, **שמא** יטיל מים חלוקים או עכורים שיש בהן חשש קרי ויהא אסור לאכול חלה זו עד שיחזור ויטבול.

חומרת המג"א בטבילת עיוס"פ היא ממידת חסידות, ומשום שעבר זמן רב

ומה שהחמיר המג"א לגבי טבילת יוהכ"פ, שגם מי שכבר טבל בערב ר"ה יחזור ויטבול בערב יום הכפורים שמא ראה מים חלוקים או עכורים, אין זו אלא חומרא בעלמא, וכמו שכל טבילה זו אינה אלא מכח מנהג חסידות. וגם מה

124. ואחר שכתב הרמב"ם (שם) שגזירה זו היא מדבריהם, הוסיף "ולא גזרו עליהם טומאה אלא לתרומה, אבל לחולין טהורין". ובספר דברי יעקב (עמ' צ"ט) כתב שיש לדון האם גזרו כן לענין כניסה להר הבית, שמצד אחד יש לומר שהחמירו כמו בתרומה, דשניהם ענייני קדש, אך מצד שני יש לומר שגזרו רק על תרומה שהיא חמורה ממחנה לוייה, שהרי טמאי מתים אסורים בתרומה ומותרים במחנה לוייה, ועוד שאיסור טומאה בתרומה הוא איסור מיתה, ואילו איסור טומאה במחנה לוייה הוא רק בלאו ועשה.

שהחמיר שם המג"א, הוא רק משום שכבר עברו עשרה ימים בין טבילת ערב ר"ה לטבילת ערב יום הכיפורים. ופשוט שהמג"א לא מחמיר להצריך טבילה אחר הטלת מי רגליים אחת, דא"כ היה לו לומר שאין להטיל מי רגליים עד כניסת יום הכיפורים. והדברים פשוטים.

חשש להכשלת הרבים

הגרע"י - אין להכנס למקומות המותרים, שמא רבים יכנסו לשטח העזרות
יש מגדולי הדור החוששים להתיר את הכניסה להר הבית, גם למקומות המותרים, שמא יהיו רבים שייכנסו בטומאה למקומות האסורים. כך כתב, למשל, הגר"ע יוסף בשו"ת יביע אומר (ח"ה, י"ד, סי' כ"ו, בסופו):

ולכן בודאי שיש להתרחק ולהשמר שלא להכנס להר הבית, אפילו לאחר טבילה ולצורך מצוה, כי יבואו ההמון לפרוץ ולהכנס בטומאה לשטח העזרות וההיכל, דילפי אינשי מקלקלתא ולא מתקנתא...

וכעת כבר נמנו וגזרו והסכימו גדולי הדור בכל תוקף לגדור גדר ולהזהיר באזהרה חמורה לבל יהין שום אדם להכנס לשטח הר הבית, עד כי יבא שילה, שאז יקויים בנו: וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, ושומע לנו ישכון בטח.

שומרי תורה ומצוות לא ייכשלו

אמנם צריך עיון לאיזה מכשול חששו אותם גדולי הדור. דאם חששו להכשלת אנשים שומרי תורה ומצוות, שכוונתם לשמיים - הרי שאם יפרסמו באופן ברור להיכן מותר ליהודים להיכנס ולהיכן אסור, וכמו שעשו כמה ממעודדי העלייה להר הבית, שהוציאו מפות מפורטות שבהם מסומנים האיזורים המותרים והאסורים, הרי שלא יהיה בזה שום מכשול.

אין למנוע עלייה להר הבית מחשש הכשלת פורקי עול

ואם החשש הוא להכשלת אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות, שהוראת התורה והרבנים אינה נחשבת אצלם ר"ל - הרי שבלאו הכי, גם במצב הנוכחי שהרבנות הראשית אוסרת על היהודים להיכנס לכל שטחי הר הבית, רבים מאחינו בית

ישראל שפרקו עול תורה מעל צווארם, נכנסים לשטחי ההר, ואפילו לשטחי העזרה וקדש הקדשים, ואזהרת הרבנות לא מעלה ולא מורידה עבורם¹²⁵.

ובכלל, לא מצאנו שיש לאסור מצוה, או מכשירי מצוה, על יראי ה' ואוהביו, מחשש שאחרים – שאינם זהירים במצוות ה', ואינם מעוניינים לקיימן – ייכשלו. והכא נמי אין לאסור על הרוצים להיראות בבית ה' בקדושה ובטהרה לשם שמים, מחשש שיהיו פורקי עול שיוסיפו חטא על פשע וייכנסו לשטחי העזרות. והיינו דאמר קרא (הושע יד, ט): "כִּי יִשְׂרָיִם דָּרְכֵי ה' וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָם וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ בָם".

'הלעיטהו לרשע וימות'

ובספר 'דברי יעקב' לר' יעקב עדס (עמ' 124) כתב שאע"פ שאין בידינו לתקן תקנות ולגזור גזירות שלא תיקנו חז"ל, מ"מ יש לנו ללמוד עד כמה חששו ממכשול הרבים, והביא ראיה לדבר מהא דביטלו חכמים (ר"ה כט:). את מצוות תקיעת השופר מחשש שמא יבואו להעבירו ד' אמות ברשות הרבים אפילו בשוגג.

ברם נראה שאין מכאן ראיה כלל, שהחשש שם הוא שמא הרוצים לקיים את המצווה כמאמרה יבואו לידי מכשול, אך לא מצאנו בשום מקום שביטלו חכמים מצוה או מכשירי מצוה, מחשש שמי-שאינו-מקיים-מצוות יבוא להיכשל. ואדרבא, כאמור, מצאנו הדרכה של "הלעיטהו לרשע וימות", וכמו שאמרו לעניין מי שאינו זהיר בגזל שאין מצווין לסייע בידו להינצל מאיסורי ערלה ורבעי (מעשר שני פ"ה מ"א).

הגדרת המקומות המותרים ליהודים היא זו שתמנע את מכשול הרבים

וכאמור, לדאבונו, 'העובדות בשטח' הן שאחינו בית ישראל שאינם כפופים להלכה, נכנסים כבר היום בהמוניהם למקומות האסורים, וההימנעות של יראי ה' להיכנס למקומות המותרים אינה מהווה מחסום מפני הנכשלים. ואדרבא, נראה, שאם היה ברור וידוע שליהודים מותר להיכנס למקומות מסויימים ומוגדרים, ורק אליהם, והיה הדבר מעוגן בפסיקת הרבנות הראשית וגדולי הדור, המודעות לכך הייתה גוברת, והרבים היו נזהרים יותר.

125. ולדאבונו, נראה שלפעמים הם מעדיפים להיכנס, כדי להתירם נגד דעת הרבנים.

מעשה שהיה

ובדידי הוה עובדא, שבעומדי עם חבריי בכניסה להר הבית, בעת חליצת הנעליים לפני העלייה, פגע בנו יהודי אחד, שאינו שומר תורה ומצוות, שפסח על שלט הרבנות הראשית האוסר על כניסת יהודים להר מכל וכל, מבלי להתחשב בו, מתוך כוונה לעלות להר. וכשראה אותנו מתארגנים לעלייה, שאל-תמה אם מותר ליהודים להיכנס. ענינו לו שמותר, אבל רק אחר טבילה במקווה, ורק למקומות מסויימים. "אה, באמת?! - אם כן אינני עולה", אמר, ונפרד מחבירו הנכרי...

סיכום ומסקנה

אין מניעה - יש מצוה

מכל האמור עולה, שאין כל מניעה הלכתית לעלות להר הבית, למקומות המותרים. לא מחשש זיבה, לא מחשש טבול יום, לא מחשש ראיית מים עכורים או חלוקים, ולא מחשש הכשלת הרבים. ואם אין איסור - יש מצוה, "לשכנו תדרשו ובאת שמה".

ויהי רצון שנזכה כולנו לעלות וליראות בהר בית ה', בקדושה ובטהרה, ונזכה להקים בקרוב ממש את בית המקדש השלישי, ולראות עין בעין בשוב ה' ציון.